

Bankalarda Kilit Denetim Konuları ve Hisse Değerine Etkisi

Sezer Öksüz*

Selim Cengiz**

Öz

Amaç: Bağımsız denetim raporlarında yer alan kilit denetim konuları (KDK) denetim sürecinde denetçilerin belirlemiş olduğu en çok önem gösteren konulardır. Çalışmanın temel amacı, bağımsız denetim raporlarında açıklanan KDK'ların bankaların hisse değerleri üzerinde etkisini araştırmaktır.

Yöntem: Çalışmada, hisse senetleri BİST'te işlem gören 8 mevduat bankasının 2017-2022 yılları arasında yer alan veriler kullanılarak panel regresyon analizi uygulanmıştır. Bankaların hisse senetlerinin yıllık logaritmik getirileri, çalışmanın bağımlı değişkeni olarak belirlenmiştir. Bağımsız değişkenleri ise bağımsız denetim raporlarındaki kilit denetim konularından oluşmuştur. Analizlere ayrıca literatürde yer bulan kontrol değişkenleri de dahil edilmiştir.

Bulgular: Analiz sonuçlarına KDK'lara ilişkin bildirimlerin, ağırlıklı olarak, Türk bankacılık sektöründeki bankaların hisse getirilerini istatistiki açıdan anlamlı bir şekilde etkilediği belirlenmiştir. Banka bağımsız denetim raporlarında yer alan "TFRS9 kapsamında değer düşüklüğü", "TFRS9'un ilk kez uygulanması" ve "Finansal araçların ölçülmesi" ile ilişkili kilit denetim konularına ilişkin bildirimlerin hisse getirilerini negatif yönde etkilediği, buna karşın "Riskten korunma muhasebesi" ile ilişkili kilit denetim konularına ilişkin bildirimlerin ise hisse getirilerini pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Çalışmada kullanılan kontrol değişkenlerinden ise sadece net faiz gelirlerinin aktive oranının hisse getirilerini pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir.

Sonuç: Analiz sonuçlarına göre bağımsız denetim raporlarında yer alan KDK'lara ilişkin bildirimlerin hisse senetleri BİST'te işlem gören mevduat bankalarının hisse değerlerini etkilediği belirlenmiştir.

Özgünlük: Bu çalışmada, literatürde ilk kez bağımsız denetim raporlarındaki KDK'lara ilişkin bildirimlerin Türk bankacılık sektöründeki bankaların hisse değerleri üzerinde etkisi araştırılmıştır. Böylelikle literatüre önemli bir katkı sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kilit Denetim Konuları, Denetim, Hisse Değeri

* Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, sezeroksuz@karatekin.edu.tr

*** Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü selimcengiz@kku.edu.tr

Key Audit Matters in Banks and Their Impact on Share Value

Sezer Öksüz*

Selim Cengiz**

Abstract

Purpose: Key audit matters (KAM) explained in independent audit reports are the most important issues determined by auditors during the audit process. The main aim of this study is to investigate the impact of KAMs disclosed in independent audit reports on share values of banks.

Method: In the study, panel regression analysis was applied using the data between 2017 and 2022 of 8 deposit banks whose stocks are traded on BIST. The logarithm of banks' stock returns was determined as the dependent variable of the study. The independent variables of the study were determined as key audit matters in the independent audit reports. Control variables used in the literature were also included in the analyses.

Findings: According to analysis results, it has been determined that the effects of notifications regarding KAMs on the stock returns of banks in the Turkish banking sector is statistically significant. Notifications regarding key audit issues related to "Impairment within the scope of IFRS 9", "First implementation of IFRS 9", and "Measurement of financial instruments" in the bank's independent audit reports negatively affect stock returns, whereas notifications of key audit issues related to "Hedge accounting" positively affect stock returns. Among the control variables used in the study, it was determined that only the ratio of net interest income to assets positively affected stock returns.

Implications: According to the analysis results, it has been determined that the notifications regarding KAMs included in the independent audit reports affect the share values of deposit banks whose stocks are traded on BIST.

Originality: In this study, the effect of the notifications regarding KAMs, which are included in independent audit reports on the share values of banks in the Turkish banking sector were investigated for the first time in the literature. Thus, a significant contribution has been made to the literature.

Keywords: Key Audit Matters, Auditing, Stock Value

* Assist. Prof., Çankırı Karatekin University, Department of Finance, Banking and Insurance, sezeroksuz@karatekin.edu.tr

** Professor, Kırıkkale University, Department of Business Administration, selimcengiz@kku.edu.tr

Giriş

Bağımsız denetim sürecinin en önemli amaçlarından birisi, işletmelerin mali tablolarında açıklanan bilgilerin, bu bilgileri kullananlar yönünden yüksek güven derecesini sağlamasıdır. Bağımsız denetim raporlarında; denetçilerin denetim süreci ve sonucu hakkında daha fazla bilgi sunması, bilgi kullanıcıları ve yatırımcılar açısından önemli bir husus olup bu bilgilerin iletişim değerini ve mali tabloların güvenilirliğini yükseltmek için Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB), Kilit Denetim Konularını açıklayan ISA 701 Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetçi Raporunda Bildirilmesi standardı yayımlanmıştır (Doğan, 2018, s.66). Türkiye’de Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) bu standardı kabul ederek BDS 701 başlığı altında 2017 yılında yürürlüğe koymuştur. Bu yıldan itibaren bağımsız denetçilerin bağımsız denetim raporlarında KDK’ları belirlemesi ve açıklaması zorunlu hale gelmiştir. KDK’lar bağımsız denetçinin firma yöneticilerine bildirdiği konular arasından belirlenmektedir. Denetçi KDK’ları seçerken denetim faaliyetinde yoğunlaştığı hususları dikkate almaktadır (Bedard vd.,2014:6). Denetim raporlarında açıklanan KDK’lar, denetim sürecinde denetçilerin belirlemiş olduğu en fazla önem gösteren konuları ifade etmektedir. BDS 701 uyarınca denetçi, denetim faaliyeti sırasında KDK’ları belirlerken; (i) BDS 315’göre önemli yanlışlık riski daha yüksek olarak değerlendirilen veya ciddi riskli olarak belirlenen alanları, (ii) yüksek derece bir tahmin belirsizliğine maruz kalan muhasebe tahminleri dâhil, yönetimin önemli yargılarını içeren finansal tablo alanlarına ilişkin önemli denetçi yargılarını ve (iii) dönem içinde gerçekleşen önemli olay veya işlemlerin denetime olan etkileri gibi hususları dikkate almaktadır (Kamu Gözetim Kurumu, 2023).

Hisse senedi yatırımcılarının yatırım kararlarının ve dolayısıyla da yatırım yapılacak hisselerin (firmaların) değerinin, küresel çapta ve ülke özelinde yaşanan sosyal, siyasi ve ekonomik gelişmelerden etkilendiği bilinmektedir. Yine bilinmektedir ki firmaların finansal performansı, karlılık ve büyüme potansiyeli, yönetim kalitesi, yatırım ve temettü politikaları gibi faktörler de yine yatırımcıların yatırım kararlarına (yatırım yapılacak firmaların hisse değerlerine) tesir etmektedir. Yatırımcıların yatırım kararı, ayrıca firma tarafından halka açıklanan bilgilerden de etkilenebilmekte başka bir ifadeyle hisse senedi fiyatları, firma duyurularına karşı reaksiyon verebilmektedir (Bozkurt, Öksüz ve Karakuş, 2015).

Firmalarca halka yapılan duyurulardan biri olan ve yukarıda öneminden bahsedilen KDK’lara ilişkin bildirimler de yatırımcıların yatırım kararına ve böylece firmaların piyasa değerine tesir edebilmektedir. Literatürde yer bulan çalışmalardan bazıları, kilit denetim konularına ilişkin bildirimlerin yatırımcıların yatırım kararlarını ve hisse fiyatlarını etkilediğini ortaya koymuş (Altawalbeh ve Alhajaya, 2019; Sawangjan ve Suttipun, 2020; Zhai vd., 2021) iken bazı çalışmalar ise KDK’lar ile hisse fiyatları arasında önemli

bir ilişki ortaya koyamamıştır (Liao vd., 2023). Yazında yer bulan çalışmaların çelişkili sonuçları ve azlığı, ayrıca kilit denetim konularının hisse değeri üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalarda bankaların irdelenmemesi, bu çalışmanın yapılmasını özendirmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, bağımsız denetim raporlarında açıklanan KDK'ların finans sektöründe yer alan bankaların hisse değerleri üzerinde etkisini irdelemektir. Çalışmada elde edilen bulguların hem literatüre hem de yatırımcılara faydalı bilgiler sunacağı düşünülmektedir. Çalışmanın sonraki kısımları, sırasıyla yazında yer bulan çalışmalara, çalışmanın verilerine, metodolojisine, elde edilen bulgulara, nihai olarak sonuçlarına göre oluşturulmuştur. Çalışmada yöntem olarak panel regresyon analizi uygulanmıştır

Literatür Taraması

Yazında, bankacılık sektöründe hisse değerini etkileyen faktörler üzerine yapılmış birçok çalışma bulunsa da denetim raporlarında açıklanan KDK'lara yönelik bildirimlerin bankacılık sektöründeki hisse değerini nasıl etkilediğine ilişkin bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu nedenle Tablo 1, sektör ayırımına gitmeden KDK'ların hisse getirilerine etkilerini irdeleyen çalışmalara yer vermektedir.

Tablo 1: KDK'ların Hisse Getirileri Üzerindeki Etkilerini İnceleyen Çalışmalar

Yazar	Veri Seti	Yöntem	Bağımlı Değişkenler	Bağımsız Değişkenler	Sonuç
Altawalbeh ve Alhajaya (2019)	Amman Hisse Senedi Piyasasında yer alan 128 şirketin 2016 yılına ait finansal raporları	Panel Regresyon Analizi ve olay çalışması yöntemi	Hisse senetleri işlem hacmi	Kilit denetim konuları, Aktif Büyüklüğü, Varlıkların Getirisi, piyasa değeri/defter değeri oranı, Kaldıraç Oranı	Kilit denetim konularının açıklanmasının yatırımcı kararlarına etki ettiğini tespit etmişlerdir.
Sawangjan ve Suttipun (2020)	Tayland, Malezya ve Singapur'daki En İyi 50 firma arasında listelenen 96 şirketin 2016-2019 yılları arasındaki denetim raporlarında yer alan açıklamalar	Bağımsız örneklem t testi ve korelasyon	Hisse Fiyatları	Kilit Denetim Konularının İfadesinde Geçen Kelime sayısı, Kilit denetim konularının listesi, Aktif Büyüklüğü, Denetçi Firmanın Büyüklüğü, Piyasanın Etkinlik Durumu, Firmanın İlk 50'de olup olmaması	Kilit denetim konularının açıklanmasında kelime sayısı ile hisse fiyatı ilişkisinin pozitif ve anlamlı yönde olduğunu, açıklanan kilit denetim konularının listesi ile hisse fiyatları ilişkisinin negatif anlamlı olduğunu tespit etmişlerdir.
Zhai vd. (2021)	Çin borsasında yer alan firmalara ait 2015-2016 yılları arasındaki Kilit Denetim Konularına ilişkin bildirimler ile hisse fiyat verileri.	Regresyon Analizi	Hisse getirileri ile hisse fiyat senkronizasyonu	Kilit denetim konularına ilişkin bildirimler ile finansal kaldıraç, aktif büyüklüğü, aktif karlılığı, hissedar sahiplik oranı gibi kontrol değişkenleri	Çalışma sonucunda, kilit denetim konularına ilişkin bildirimlerin yatırımcıların yatırım kararlarını ve hisse fiyatlarını etkilediği tespit edilmiştir.
Özcan (2021)	BİST-100 işlem gören 164 imalatçı firmanın 2019 yılı finansal verileri	Poisson Regresyon Modeli	Kilit Denetim Konusu sayısı	Denetçi firma tipi, denetim görüşü, faaliyet bölümleri, finansal performans, aktif büyüklüğü, toplam borçların toplam varlıklara oranı, net satış geliri artışı	4 büyük denetim şirketi dışındaki denetim firmalarının daha çok KDK bildiriminde bulunduğunu ve işletmelerin karmaşıklık durumunun KDK sayısını arttırdığını belirlemişlerdir. KDK sayısı ile denetim görüşü arasında anlamsız ilişki tespit etmişlerdir.
Liao vd. (2023)	Çin borsasında yer alan firmalara ait 2016 yılı Kilit Denetim Konuları ile 2012-2019 yılları arasındaki firma verileri.	Regresyon Analizi	Yazarlarca hesaplanan hisse senedi getirilerinin çöküş riski	KDK açıklamaları ile firmaya özgü haftalık getirilerin gecikmeli negatif çarpıklığı, getirilerin asimetrik oynaklığı, stok devir hızı, hisse volatilitesi ve finansal kaldıraç oranı gibi kontrol değişkenleri.	KDK'lara ilişkin denetçi raporlamasının hisse senedi fiyatlarındaki çöküş riskiyle önemli ölçüde ilişkili olmadığı ortaya konulmuştur.

Tablo 2 ise bankacılık sektöründeki hisselerin değerini etkileyen faktörleri irdeleyen çalışmaları özetlemektedir.

Tablo 2: Bankaların Hisse Getirilerini Etkileyen Faktörleri İnceleyen Çalışmalar

Yazar	Veri Seti	Yöntem	Bağımlı Değişkenler	Bağımsız Değişkenler	Sonuç
Uyar ve Küçükkaplan (2011)	2005-2010 yılları arasında Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan bültenlerde yer alan hata/hile bildirimleri	Kükle Değişken Yaklaşımı	Hisse Senedi Fırlı Getirisi	Model Sabiti, sistematik risk, piyasa getirisi, hata terimi	Hata ve hileyeye ilişkin bildirimlerin firmaların hisse senedi getirilerine etki etmediğini belirlemişlerdir.
Asiri ve Hameed (2014)	Bahreyn Borsasında yer alan firmaların 1995-2013 yılları arasındaki finansal verileri	Regresyon Analizi	Piyasa Değeri	Borç Oranı, Varlık Devir Hızı, Varlık Getirisi, Özkaynak Getirisi, Finansal Kaldıraç Oranı, Cari Oran, Tobin's Q Oranı, Stok Devir Hızı, Toplam Varlık, Faizi Karşılama Oranı	Bankalarda aktif karlılık ve finansal kaldıraçın firma değerini pozitif olarak, sigorta şirketlerinde aktif karlılık ve aktif büyüklüğün firma değerini negatif olarak, finansal kaldıraç pozitif olarak etkilediğini tespit etmişlerdir.
Kaya ve Öztürk (2015)	Borsa İstanbul Gıda-İçki-tütün endeksinde yer alan şirketlerin 2000 ile 2013 yılları arasındaki finansal verileri	Panel Eş Bütünlüğe Ve Granger	Hisse Senedi Fiyatı	Esas Faaliyet Karlılık Oranı, Aktif Karlılık Oranı, Net Kar Marjı,	Muhasebe kârları ile hisse fiyatlarının eş bütünlüğe olduğunu, aktif karlılık ile net kâr marjı değişkenlerinden hisse fiyatı değişkenine doğru tek taraflı, esas faaliyet karlılığı değişkeni ve hisse fiyatı değişkeni arasında iki taraflı nedensellik olduğunu belirlemişlerdir.
Başarır ve Ülker (2015)	BİST'te yer alan bankaların 2002Ç1-2013Ç2 dönemlerine ait verileri	Panel Veri Analizi	Hisse senedi getirileri	Karşılıklar sonrası net faiz geliri/Top. Aktifler Krediler/Toplam Aktif, Top. Kredi ve Borçlar/Top. Aktif, Takipteki Krediler/Toplam Aktifler, Likit Varlıklar/Toplam Varlıklar, Net Kar/Top. Aktif.	Karlılık oranları dışındaki oranlarla hisse getirileri arasında anlamlı ilişki bulunduğunu belirlemişlerdir.
Kurt ve Köse (2017)	Borsa İstanbul'da yer alan 9 bankanın hisse kazançları ve 32 tane mali oranları	Panel Granger Nedensellik	Hisse senedi Getirileri	Sermaye yeterlilik oranı, bilanço yapısı, aktif kalitesi, likidite oranları, karlılık oranları, gelir gider yapısına ilişkin finansal oranlar	(Öz kaynaklar-Duran Varlıklar) / Top. Aktif oranıyla (TP Kredi ve Alacak) / (Toplam Kredi ve Alacak) oranının hisse kazançlarının Granger anlamında sebebi olduğunu tespit etmişlerdir.
Şişman vd. (2017)	Bist Teknoloji endeksinde yer alan firmaların 2009/1 ve 2015/2 dönemi arasındaki finansal verileri	En küçük kareler yöntemi	Hisse Senedi Fiyatları	Temettü ödeme oranı, hisse başına kar oranı, aktif karlılığı oranı, kaldıraç oranı, fık oranı, net kar büyüme hızı, öz sermaye artış hızı, işlem görme oranı ve piyasa değeri/defter değeri oranları	Hisse değerine etki eden en önemli unsurların piyasa değeri/defter değeri ve hisse başına kar oranı olduğunu belirlemişlerdir.
Wijaya ve Yüstina (2017)	Endonezya Borsasında yer alan bankaların 2010-2014 dönemine ait verileri	Regresyon Analizi	Hisse Fiyatları	Temettü Oranı, ödeme gücü oranı, karlılık oranları, borç/özkaynak oranı	Hisse kazançları ile temettü oranları ve özkaynak oranları arasında anlamlı ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.
Büberkökü (2017)	BİST'te yer alan 10 bankanın 2002-2015 arası dönemlere ait finansal verileri	Regresyon Analizi, Nedensellik	Hisse Fiyatları	İşlem hacmi	Hisse getirilerinin işlem hacmi üzerindeki etkisinin daha yüksek olduğunu, sekiz bankada hisse fiyatlarından işlem hacmine doğru tek yönde pozitif olarak nedensellik bağı bulunduğunu, iki bankada pozitif ve çift yönde nedensellik bağı bulunduğunu belirlemişlerdir.
Dılmaç ve Korkmaz (2018)	2008-2015 dönem aralığında Borsa İstanbul'da işlem göre 12 banka ve 5 sigorta şirketinin 3'er aylık dönemler arasındaki verileri	Panel Regresyon Analizi	Piyasa Değeri/Defteri ve Tobin's Q oranı	Likidite, öz kaynak karlılığı, kaldıraç oranı, büyüklük, aktif büyüme ve maddi olmayan duran varlık oranları	Sigorta şirketlerinde kaldıraç oranının piyasa değeri/defter değerini pozitif yönde, özkaynak karlılık oranını ise negatif yönde etkilediğini, bankalarda kaldıraç ve büyüklüğün piyasa değeri/defter değeri oranında olumsuz şekilde, özkaynak karlılığı ile maddi olmayan duran varlıkları olumlu etkilediğini belirlemişlerdir.

Tablo 1'de yer bulan çalışmalar incelendiğinde, genellikle regresyon analizi kullanılarak yapılan çalışma sonuçlarında, kilit denetim konularına ilişkin bildirimlerin yatırımcıların yatırım kararlarını ve hisse fiyatlarını etkilediği tespit edilmiştir. Tablo 2'deki çalışmalar incelendiğinde ise; bankalara özgü finansal verilerin (aktif ve özsermaye karlılığı, toplam aktif büyüklüğü, mevduat tutarı, kredi hacmi, takipteki kredilerin aktif toplamına oranı ve net faiz gelirinin aktive oranı gibi faktörlerin) bankaların hisse değerini etkileyebildiği görülmektedir.

Bağımsız denetim faaliyeti sonucunda ortaya konulan KDK'lara ilişkin bildirimlerin Türk bankacılık sektöründeki bankaların hisse değerleri üzerinde etkisini irdeleme amacına sahip bu çalışmanın literatüre birkaç katkısı olacağı düşünülmektedir. Birincisi, bu çalışma literatürde benzer bir araştırmaya rastlanılmayan, KDK'lara ilişkin bildirimlerin Türk bankacılık sektöründeki bankaların hisse değerine (hisse yatırımcılarının yatırım kararına) etkisini irdelemektedir. İkincisi, bu çalışma, konu ile ilişkili mevcut literatürü genişletecektir. Üçüncüsü ise çalışmada elde edilecek bulguların hem yatırımcıların getirilerini hem de bankaların değerini artırmak için dikkat edilecek hususların ne olduğu hususunda ilgili taraflara faydalı bilgiler sunacağı düşünülmektedir.

Veri ve Metodoloji

Çalışmada kilit denetim konularının hisse getirisi üzerindeki etkisi Türk bankacılık sektörü için araştırılmıştır. Buna yönelik olarak hisseleri BİST'te işlem gören ve Tablo 3'te listelenen 9 mevduat bankasının 2017-2022 dönemine ait yıllık verileri kullanılmıştır. Sözü edilen bankaların hisse senetlerinin yıllık logaritmik getirileri, çalışmanın bağımlı değişkeni olarak belirlenmiş iken bağımsız değişkenler ise denetim faaliyetleri sonucunda açıklanan kilit denetim konularından oluşmuştur. Ayrıca literatürde yer bulan (Tablo 2'de yer verilen) ve sıklıkla hisse getirisine etkisi araştırılan finansal değişkenler de kontrol değişkenler olarak analize dahil edilmiştir.

Tablo 3: Çalışmaya Dahil Edilen Bankalar

1	(AKBNK)	-Akbank T.A.Ş.
2	(VAKBN)	-Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.
3	(ISCTR)	-Türkiye İş Bankası A.Ş.
4	(QNBFB)	-QNB Finansbank A.Ş.
5	(SKBNK)	-Şekerbank T.A.Ş.
6	(YKBNK)	-Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.
7	(HALKB)	-Türkiye Halk Bankası A.Ş.
8	(ICBCT)	-ICBC Turkey Bank A.Ş.
9	(GARAN)	-Türkiye Garanti Bankası

Çalışmada kullanılan değişkenler Tablo 4'te, değişkenlere ilişkin temel istatistikler ise Tablo 5'te gösterilmiştir. Çalışma değişkenlerinden bankaların hisse getirileri Borsa İstanbul'un web sitesinden, kilit denetim konularına ilişkin veriler bankaların bağımsız denetim raporlarından ve kontrol değişkenler de ilgili bankaların mali tablolarından derlenmiştir.

Tablo 4: Çalışmada Kullanılan Değişkenler

Değişkenler	Açıklama
Getiri	Hisse senedinin yıllık logaritmik getirisi
DeğerDüş	TFRS9 kapsamında değer düşüklüğü ile ilişkili kilit denetim konuları var ise 1, yok ise 0 değerindeki kukla değişken
İlkTFRS9	TFRS9'un ilk kez uygulanması kilit denetim konuları var ise 1, yok ise 0 değerindeki kukla değişken
Emeklilik	Emeklilik Haklarından Doğan Yükümlülükler (Emeklilik Planları) kilit denetim konuları var ise 1, yok ise 0 değerindeki kukla değişken
FinAraç	Finansal araçların ölçülmesi (gerçeğe uygun değer hiyerarşisi Seviye 3 olarak belirlenen finansal araçlar) KDK var ise 1, yok ise 0 değerindeki kukla değişken
RiskKor	Riskten korunma muhasebesi kilit denetim konuları var ise 1, yok ise 0 değerindeki kukla değişken
TürevFin	Türev finansal araçların değerlemesi kilit denetim konuları var ise 1, yok ise 0 değerindeki kukla değişken
BilgiTek	Bilgi teknolojileri denetimi kilit denetim konuları var ise 1, yok ise 0 değerindeki kukla değişken
ROA	Aktifin karlılığı
ROE	Özkaynakların karlılığı
KAO	Kredilerin aktife oranı
NFGTA	Net faiz geliri/Toplam aktifler

Tablo 5: Çalışmada Kullanılan Değişkenlere İlişkin Özet İstatistikler

Değişkenler	Ort.	Std Sapma	Min	Maks	Gözlem Adedi
Getiri	0.25	0.52	-0.58	1.43	54.00
DeğerDüş	0.89	0.32	0.00	1.00	54.00
İlkTFRS9	0.07	0.26	0.00	1.00	54.00
Emeklilik	0.78	0.42	0.00	1.00	54.00
FinAraç	0.09	0.29	0.00	1.00	54.00
RiskKor	0.07	0.26	0.00	1.00	54.00
TürevFin	0.19	0.39	0.00	1.00	54.00
BilgiTek	0.15	0.36	0.00	1.00	54.00
ROA	0.02	0.02	-0.02	0.13	54.00
ROE	0.16	0.22	-0.35	1.47	54.00
KAO	0.60	0.07	0.39	0.71	54.00
NFGTA	0.04	0.01	0.02	0.07	54.00

Bankaların ilgili dönemde aktif karlılığının ortalama olarak %2 seviyesinde olduğu, özkaynak karlılığının ise %16 civarında olduğu Tablo 5'te görülmektedir. Çalışmaya konu dönemde banka hisselerinin logaritmik seviyede %0,2 oranında bir getiri sağladığı anlaşılmaktadır.

Denetim raporlarında açıklanan KDK'lara yönelik bildirimlerin Türk bankacılık sektöründeki bankaların hisse değerleri üzerinde etkisi, panel veri regresyon analizi ile irdelenmiştir. Denklem 1, panel veri regresyon analizi ile çözümlenecek çalışma modelini ifade etmektedir.

$$\begin{aligned} \text{Getiri}_{i,t} = & \beta_1 + \beta_2 \text{DeğerDüş}_{i,t} + \beta_3 \text{İlkTFRS9}_{i,t-1} + \beta_4 \text{Emeklilik}_{i,t} + \beta_5 \text{FinAraç}_{i,t} \\ & + \beta_6 \text{RiskKor}_{i,t} + \beta_7 \text{TürevFin}_{i,t} + \beta_8 \text{BilgiTek}_{i,t} + \beta_9 \text{ROA}_{i,t} + \beta_{10} \text{ROE}_{i,t} \\ & + \beta_{11} \text{KAO}_{i,t-1} + \beta_{12} \text{NFGTA}_{i,t} + u_{i,t} \end{aligned}$$

(1)

Denklem 1'de yer alan "i", bankaları temsil etmektedir (i=1....9); "t", "t" dönemini (t=2017....2022), "Getiri_{i,t}" ise "t" yılı için "i" bankası hissesinin logaritmik getirisini ifade etmektedir. Diğer değişkenlere ilişkin açıklamalara Tablo 4'te verilmiştir. Son olarak "u_{i,t}" ise hata terimidir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda ortaya konulan model, panel veri regresyon analiziyle çözümlenmiştir. Panel veriler ve zaman serileri ile kesit verilerini birleştirerek bireylerin (burada, bankaların) zaman içindeki (burada, 2017-2022 dönemindeki) eğilimlerinin gözlemlenmesini kolaylaştırmaktadır (Baltagi, 2005). Dolayısıyla panel veriler hem birime hem de zamana bağlı olarak değişen özellikleri yansıtmaya özelliğine sahiptir. Bu nedenle, spesifikasyon testlerinin sonuçları birim ve/veya zaman etkilerinin varlığını gösteriyorsa, Denklem 1'deki model rastgele etki modellerinin yanı sıra sabit etkili modeller kullanılarak da çözümlenebilir. Panel veri analizi için sabit etkili modellerin mi yoksa rastgele etkili modellerin mi daha uygun olduğunu belirlemek amacıyla Hausman (1978) testleri uygulanmaktadır. Birim ve/veya zaman etkisi gözlemlenmiyorsa, Denklem 1, birleştirilmiş sıradan en küçük kareler (OLS) tahmincisi kullanılarak çözümlenebilir.

Bulgular

Analizde yer alan veri seti, yatay kesit ve de zaman serisi özellikleri taşıması nedeniyle panel regresyon analizi yöntemi kullanılacaktır. Fakat regresyon analizi yapılmadan önce, değişkenlerin birim kök içerip içermediğini test etmek gerekmektedir. Zira durağan durumda bulunmayan zaman serileri kullanılarak oluşturulan modeller sahte regresyonlara neden olabilir, bu da elde edilen katsayıların ve işaretlerin yanıltıcı olabileceği anlamına gelir (Gujarati, 2009). Bu çalışmada, bir ve sıfır değerini alan kukla değişkenler hariç sürekli değişkenlerin durağanlığı ADF birim kök testi ile sınanmış olup,

sonuçlar Tablo 6’da yer almaktadır. Tabloda yer alan değerlerden anlaşılacağı üzere değişkenlerin tamamı düzeyde durağandır.

Tablo 6: Panel Birim Kök Testi Sonuçları

DEĞİŞKEN	DÜZEYDE	
	İstatistik	Olasılık
Getiri	-3.0953	0.0010
ROA	-3.2209	0.0006
ROE	-3.4908	0.0005
KAO	-3.4096	0.0003
NFGTA	-4.8149	0.0000

Panel veriler kullanılarak yapılan analizlerde klasik model, sabit etkili model ile tesadüfi etkili model arasında tercih yapmak gerekir. Bunun için öncelikle kurulan modelde zaman veya birim etkinin varlığı sınanmalıdır. Zaman veya birim etki yoksa klasik modelin kullanılması uygundur. Aksi takdirde tesadüfi ve sabit etkili model arasında tercih yapmak gerekecektir.

Bu çalışmada birim etkinin varlığı F Testi ile, zaman etkinin varlığı LR Testi ile araştırılmış, sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur. Sonuçlara göre modelde birim ve zaman etkinin bulunduğu belirlenmiştir. İki model arasında tercih yapmak için Hausman testinden yararlanılmış, test sonucuna göre uygun modelin sabit etkili model olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7: Panel Modelinin Oluşturulması

F Testi		LR Testi		Hausman Testi		BELİRLENEN MODEL
İstatistik	Olasılık	İstatistik	Olasılık	İstatistik	Olasılık	SABİT ETKİLİ MODEL
7.31	0.0000	20.11	0.0000	16.09	0.0411	

Panel regresyon analizinde diğer zaman serisi testlerinde olduğu üzere değişen varyans, otokorelasyon ve birimler arası korelasyon bulunup bulunmadığı belirlenmelidir. Bu temel varsayımların sağlanmaması durumunda hatalı tahminler türetilmektedir. İlgili varsayımların sınanması ve varsayımlar sağlanmıyor ise dirençli tahmincilerin kullanılması sağlıklı yorumların yapılabilmesi için önemlidir.

Tablo 8: Otokorelasyon ile Değişen Varyans Test Sonuçları

DEĞİŞEN VARYANS (Modifiye Edilmiş Wald Testi)		OTOKORELASYON		BİRİMLER ARASI KORELAYON	
chi2	Olasılık	Baltagi-Wu LBI	Modifiye edilmiş Bhargava et al. Durbin-Watson	Alpha	Frees Testi
30.91	0.0001	2.55	2.28	0.10 : 0.4127 0.05 : 0.5676 0.01 : 0.9027	0.679

Bu çalışmada modelin kalıntılarında değişen varyans sorunu olup olmadığı Modifiye Edilmiş Wald Testi ile sınanmıştır. Otokorelasyon sorunu da Modifiye edilmiş Bhargava vd. Durbin-Watson testi ve Baltagi-Wu LBI testi ile belirlenmiştir. Son olarak birimler arası korelasyonun varlığı ise Frees testi ile araştırılmıştır. Sonuçlar Tablo 8’de gösterilmiş olup sonuçlara bakıldığında modelde sadece değişen varyans sorunu olduğu, birimler arası korelasyon ile otokorelasyon sorunu bulunmadığı belirlenmiştir.

Varsayımlara ilişkin tüm bulgular sonucunda; Denklem 1’in, sabit etkiler modelinde değişen varyansa karşı dirençli standart hatalar sunan Huber, Eicker ve White Tahmincisi ile çözümlenmesi gerektiği belirlenmiştir (Tatoğlu, 2020).

Tablo 9: Panel Veri Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	Katsayı	Standart Hata	t - istatistiği	Olasılık
DeğerDüş	-0.2839	0.089716	-3.17	0.013**
İlkTFRS9	-0.6357	0.273495	-2.32	0.049**
Emeklilik		(omitted)		
FinAraç	-0.5395	0.049861	-10.82	0.000*
RiskKor	0.9911	0.063368	15.64	0.000*
TürevFin		(omitted)		
BilgiTek	-0.3387	0.360820	-0.94	0.375
ROA	-18.8967	13.74477	-1.37	0.206
ROE	1.7723	1.186219	1.49	0.174
KAO	0.4136	1.214282	0.34	0.742
NFGTA	35.5977	5.043381	7.06	0.000*
u	-1.5630	0.750682	-2.08	0.071***
R ²		0.65		
F-istatistiği		70.56*		

NOT: *, ** ve ***, sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık seviyesinde anlamlılığı belirtmektedir. “omitted” ifadesi ise çoklu doğrusal bağlantı sorunu nedeniyle değişkenin analizden otomatik olarak çıkarıldığını belirtmektedir.

Tablo 9'daki F istatistik verileri, panel veri regresyon analizleri ile çözümlenen modelin %1'lik anlamlılık düzeyinde genel olarak anlamlı olduğunu, R² verileri ise bağımlı değişkendeki değişimin %65'inin model tarafından açıklanabildiğini göstermektedir.

Model sonuçlarına göre (Tablo 9), kilit denetim konularına ilişkin bildirimler, genel olarak, Türk bankacılık sektöründeki bankaların hisse getirilerini istatistiki açıdan anlamlı bir şekilde etkilemektedir. İlgili analizler sonucunda; banka bağımsız denetim raporlarında yer alan “TFRS9 kapsamında değer düşüklüğü”, “TFRS9’un ilk kez uygulanması”, ve “Finansal araçların ölçülmesi” ile ilişkili kilit denetim konularına ilişkin bildirimlerin hisse getirilerini istatistiki açıdan anlamlı bir şekilde negatif

yönde etkilediği, buna karşın “Riskten korunma muhasebesi” ile ilişkili kilit denetim konularına ilişkin bildirimlerin ise hisse getirilerini yine istatistiki açıdan anlamlı bir şekilde pozitif yönde etkilediği açığa çıkarılmıştır. Beklenildiği üzere, kilit denetim konularına başka bir ifadeyle önemli yanlışlık riskinin daha yüksek düzeyde olduğu öngörülen ya da fazla riskli olarak belirlenen konulara ilişkin duyuruların (“RiskKor” ve “BilgiTek” değişkenleri hariç), hisse getirilerini negatif yönde etkilediği belirlenmiştir. “RiskKor” değişkenine ilişkin beklenti dışı sonuç, rasyonel olmayan yatırımcı davranışları sonucu ortaya çıkan bir anomali olarak değerlendirilebilir. “Bilgi teknolojileri denetimi” ile ilişkili kilit denetim konularına yönelik bildirimler ise hisse getirilerini (yatırımcı kararlarını) etkilememektedir. Çalışmaya ilişkin kontrol değişkenlerine gelince, bu değişkenlerden yalnızca net faiz gelirlerinin aktiflere oranı değişkeni, banka hisse getirilerini istatistiki açıdan anlamlı bir şekilde ve pozitif yönde etkilemektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, BİST’te yer alan 8 bankanın 2017-2022 yılları arasındaki bağımsız denetim raporlarında açıklanan kilit denetim konularının hisse getirisi üzerindeki etkisi panel regresyon analizi ile incelenmiştir. Bu kapsamda hisse getirileri bağımlı değişken olarak, açıklanan kilit denetim konuları ise bağımsız değişken olarak kullanılmıştır.

Analiz sonuçlarına KDK’lara ilişkin bildirimlerin, genel olarak, Türk bankacılık sektöründeki bankaların hisse getirilerini istatistiki açıdan anlamlı bir şekilde etkilediği belirlenmiştir. Banka bağımsız denetim raporlarında yer alan “TFRS9 kapsamında değer düşüklüğü”, “TFRS9’un ilk kez uygulanması”, ve “Finansal araçların ölçülmesi” ile ilişkili kilit denetim konularına ilişkin bildirimlerin hisse getirilerini negatif yönde etkilediği, buna karşın “Riskten korunma muhasebesi” ile ilişkili kilit denetim konularına ilişkin bildirimlerin ise hisse getirilerini pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Beklenildiği üzere, kilit denetim konularına ilişkin duyuruların (“RiskKor” ve “BilgiTek” değişkenleri hariç), hisse getirilerini negatif yönde etkilediği belirlenmiştir. “RiskKor” değişkenine ilişkin beklenti dışı sonuç, rasyonel olmayan yatırımcı davranışları sonucu ortaya çıkan bir anomali olarak değerlendirilebilir. “Bilgi teknolojileri denetimi” ile ilişkili kilit denetim konularına yönelik bildirimlerin ise hisse getirilerini (yatırımcı kararlarını) etkilemediği belirlenmiştir. Çalışmada kullanılan kontrol değişkenlerinden ise sadece Net Faiz Gelirlerinin aktive oranının hisse getirilerini pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Altawalbeh ve Alhajaya (2019), Zhai vd. (2021) gibi çalışmalarla benzer sonuçlara sahiptir.

Denetim raporlarında belirlenen KDK’lara ilişkin bildirimlerin Türk bankacılık sektöründeki bankaların hisse değerleri üzerinde etkisini ortaya

koyan bu çalışma, literatürde ilk kez KDK'lara ilişkin bildirimlerin Türk bankacılık sektöründeki bankaların hisse değerine (hisse yatırımcılarının yatırım kararına) etkisini ortaya koymaktadır. Çalışmada elde edilen bulguların hem yatırımcıların getirilerini hem de bankaların değerini artırmak için dikkat edilecek hususların ne olduğu hususunda ilgili taraflara faydalı bilgiler sunacağı düşünülmektedir. Şöyle ki bankalar muhasebe süreçlerini iyileştirerek denetçilerin riskli/önemli gördüğü alanları daha şeffaf hale getirici gayretlerde bulunabilir. Böylece yatırımcı algısını olumlu şekilde iyileştirerek hisse değerini artırabilirler. Diğer taraftan hisse yatırımcıları, bağımsız denetim raporlarına ve özellikle bu aralarda yer alan KDK'lara ilişkin bildirimlere odaklanarak yatırımlarına yön verebilirler.

Sonraki çalışmalarda bankaya özgü hangi unsurun, hangi kilit denetim konularına ilişkin bildirimlerin yapılmasına neden olduğu incelenerek literatüre katkı sağlanabilir. Ayrıca bu çalışmanın benzerleri diğer sektörlerde uygulanarak yazındaki bulguların genişletmesine katkı sunulabilir.

Kaynakça

- Altawalbeh, M.A.F. and Alhajaya, M.E.S. (2019). The investors reaction to the disclosure of key audit matters: empirical evidence from Jordan. *International Business Research*, 12(3), 50-57. doi:10.5539/ibr.v12n3p50
- Asiri, B.K. and Hameed, S.A. (2014) Financial ratios and firm's value in the Bahrain Bourse, *Research Journal of Finance and Accounting*, 5(7): 1-9.
- Baltagi, B. 2005. *Econometric Analysis of Panel Data*. The Atrium Southern Gate Chichester: John Wiley and Sons Ltd.
- Başarır, Ç., Ülker, Y. (2015), Relationship between financial performance of banks and stock revenues: panel data analysis, *Journal of Applied Finance & Banking*, 5(5), 171-183.
- Bedard, J., Gonthier-Besacier, N. and Schatt, A., (2014), *Costs and benefits of reporting key audit matters in the audit report: The French experience*, International Symposium on Audit Research (pp. 5-21). Maastricht: ISAR-International Symposium on Audit Research.
- Bozkurt, İ., Öksüz, S., ve Karakuş, R. (2015). Finansal tablo ilanlarının hisse getirileri üzerindeki etkisi: BİST'de ampirik bir uygulama. *Maliye ve Finans Yazıları*, 1(103), 112-141. doi: /10.33203/mfy.307954
- Büberkökü, Ö. (2017). İşlem hacmi ile hisse senedi getirileri arasındaki ilişkinin incelenmesi: banka hisselerine dayalı bir analiz. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 457-482. doi: 10.20875/makusobed.324146

- Doğan, A. (2018). Bağımsız denetimde yeni bir yaklaşım: kilit denetim konuları. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), 65-89. doi:10.31460/mbdd.355378
- Gujarati, D. N. (2009). Temel Ekonometri (Çev. Ü. Şenesen ve G. G. Şenesen). İstanbul: Ayhan Matbaası.
- Hausman, J. A. 1978. Specification tests in econometrics. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, 1251-1271.
- Kamu Gözetim Kurumu. (2023). BDS 701: Kilit denetim konularının bağımsız denetçi raporunda bildirilmesi. Erişim adresi: <https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/10439/TDS-2023-Seti>
- Karapınar, A. ve Dölen, T. (2020). Bağımsız denetim raporlarında kilit denetim konusu açıklamaları: Türkiye örneği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22(4), 763-780. doi:10.31460/mbdd.781322
- Kaya, A. ve Öztürk, M. (2015). Muhasebe kârları ile hisse senedi fiyatları arasındaki ilişki: BİST firmaları üzerine bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 67, 37-54. doi:10.25095/mufad.396573
- Korkmaz, Ö. ve Dilmaç, M. (2018). Firma piyasa değerini etkileyen finansal faktörler: Banka ve sigorta işletmeleri üzerine bir uygulama. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 179-201. doi:10.11611/yead.410554. doi:10.11611/yead.410554
- Kurt, G. ve Köse, A. (2017). Türkiye’de bankaların finansal oranları ile hisse senedi getirisi arasındaki panel nedensellik ilişkisi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(3), 302-312.
- Liao, L., Sharma, D., Yang, Y. and Zhao, R. (2023). Adoption and content of key audit matters and stock price crash risk. *International Review of Financial Analysis*, 88, 102706. doi:/10.1016/j.irfa.2023.102706
- Özcan, A. (2021). What factors affect the disclosure of key audit matters? Evidence from manufacturing firms. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 17(1), 149-161. doi:10.17130/ijmeh.796444
- Sawangjan, P. and Suttipun, M. (2020). The relationship between key audit matters (Kams) disclosure and stock reaction: cross-sectional study of Thailand, Malaysia, and Singapore. *GATR Journal of Finance and Banking Review*, 5(3), 70-77. doi:10.35609/jfbr.2020.5.3(1)
- Şenel, C. (2022). Mevduat Bankalarının Hisse Senedi Getirilerine Etki Eden Finansal Faktörler. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 1880-1889. doi:10.20491/isarder.2022.1477

Şişman, M.E., Çömlekçi, İ. ve Şahin, Ö. (2017). Hisse senedi fiyatını etkileyen işletme düzeyindeki faktörler: Borsa İstanbul’da bir uygulama. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 88-107.

Tatoğlu, F. Y. (2020). Panel Veri Ekonometrisi. *Beta Yayınevi*. Ankara.

Uyar, U. ve Küçükkaplan, İ. (2011). “Finansal tablolarla yapılan hile ve hataların firmaların hisse senedi getirilerine etkisi”, III. Ulusal Kurumsal Yönetim, Yolsuzluk, Etik ve Sosyal Sorumluluk Konferansı, 7-11 Haziran 2011, Nevşehir

Wijaya, M., Yustina, A.I. (2017). The Impact of financial ratio toward stock price: evidence from banking companies. *Journal of Applied Accounting and Finance*, 1(1): 1-36. doi:10.33021/jaaf.v1i1.174

Zhai, H., Lu, M., Shan, Y., Liu, Q. and Zhao, Y. (2021). Key audit matters and stock price synchronicity: Evidence from a quasi-natural experiment in China. *International Review of Financial Analysis*, 75, 101747. doi:10.1016/j.irfa.2021.101747

Atf için;

Öksüz, S. ve Cengiz, S. (2024). Bankalarda kilit denetim konuları ve hisse değerine etkisi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 349-362. doi: 10.54558/jiss.1401956

Etik Beyanı:

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir. Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur

Yazar Katkıları: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.